

דבר העורכת

לקוראים שלום!

בתאריך 22/5 יחול היום הבינלאומי לשמירה על מגוון צורות החיים בכדור הארץ. יום זה מצויין על ידי האומות המאוחדות החל משנת 1993 ומטרתו להגביר את המודעות לעניינים הקשורים למגוון ביולוגי ולהגנה עליו. השנה החליט האו"ם להקדיש את היום למגוון הביולוגי ביערות. לרגל כך גיליון נושאנצ'יק ידון בעניינים הקשורים ביערות ובמגוון ביולוגי. נתחיל עם מאמרו של אבינועם טלמן השופך אור על המושג "מגוון ביולוגי" – מה משמעותו? מדוע חשוב לשמור עליו? בהמשך מאמר על צופים הנוטעים עצים ובפינה הישראלית נסביר על ארגון הקרן הקיימת לישראל. בפינה "רגע של הסטוריה" מתאר שמוליק כהן את הרקע ותהליך ההכרזה על המדינה, לרגל יום העצמאות ה-63 שיחול בעוד מספר ימים. ולבסוף, כבכל גיליון – חידון בולאי נושא פרסים.

בשנת 2010 פינלנד הנפיקה את הבול האקולוגי הראשון בעולם. הדואר בחר באמצעים פחות מזדהמים במהלך כל תהליך ייצור והדפסת הבול. הבול מודפס על נייר שניתן למחזר 100% ממנו – הדיו בבול הוא על בסיס מים ולא מזיק לסביבה, לא השתמשו בשעווה, מלבין או בחומרים מזיקים אחרים במהלך ההדפסה. בנוסף, הדואר התחייב

להשתמש באמצעים נייטרליים לסביבה זמן העברת המכתבים שיהיו מבוטלים בבול זה. לבול התוסף מחיר של 5 יורו סנטים שיועברו על ידי הדואר להקמת תחנת כח סולרית.

בצער רב אנחנו מודיעים על פטירתו של יורם "דובוש" כהן שהיה אחד מכותבי הבטאון. דובוש סייע רבות לבטאון ולהפצת הבולאות בקרב אספנים צעירים במשך שנים רבות. פעילותו לא תסולא בפז ותחסר לכולנו.

נתראה בגיליון הבא,

שלכם, שביט

מגוון ביולוגי אבינועם טלמן

אנו, בני האדם, יודעים כי אנו לא לבד בעולם. אנו מבינים כי לצידנו חיים בעלי חיים וצמחים מגדלים וסוגים שונים, החל מיצורים כל כך קטנים שהעין האנושית אינה מסוגלת לראות ועד כל הצמחים והחיות שאנו רואים סביבנו יום יום.

אותו מגוון של חיות וטבע שנמצא סביבנו למעשה מגדיר את רמת המערכת הסביבתית, האקו-סיסטם, של אותו איזור. טיבה של האקו-סיסטם מלמד על חוזקה של המערכת הביולוגית. לדוגמא, יערות הגשם בברזיל הוא איזור עשיר מבחינת האקו-סיסטם שלו בצמחה, בבעלי החיים, בביולוגיה שלו. לכן, איזור זה הוא בעל רמת מערכת טבעית גבוהה המאפשרת למגוון רחב של יצירי טבע לחיות בתוכו.

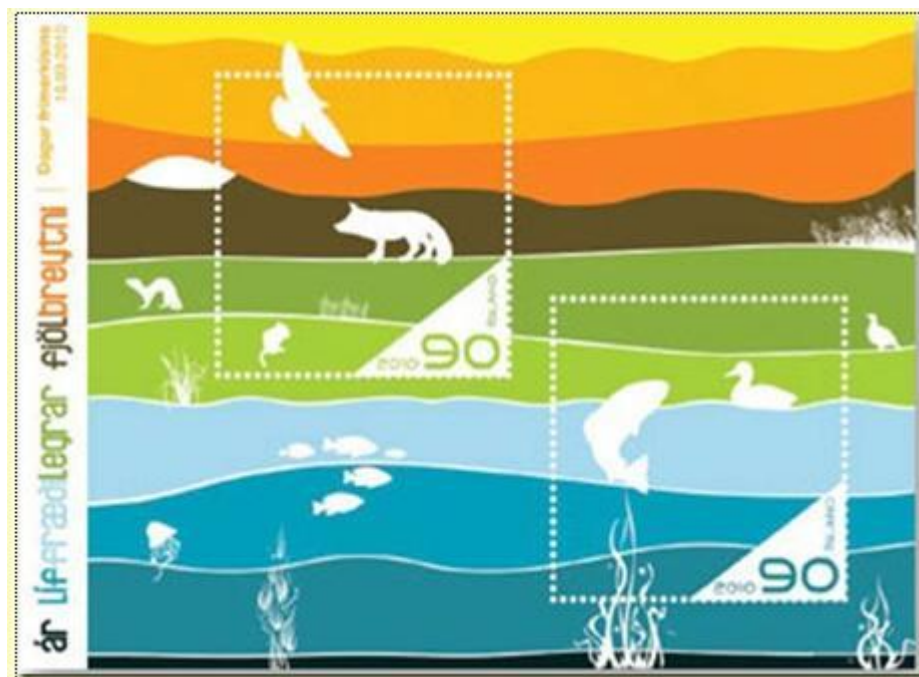

בולי מגוון ביולוגי שהונפקו בטרינידד וטובגו (מדינת איים בקאריביים). הבולים מציגים את המגוון הביולוגי באיים - בים, באוויר וביבשה

כל מערכת טבעית כזו מורכבת מסט שלם של תת מערכות וחוקים שונים שנראים שהם קיימים בסתירה אחד לשני. בפועל, המערכת מתקיימת בפני עצמה – זו מערכת חיה ואקטיבית המשתנה בהתאם לצרכים ובהתאם לשינויים סביבתיים אחרים. כל תתי המערכות שבה משתנים איתה ומתעדכנים בשינויים החלים מסביב. הדבר נעשה מתוך הרצון של המערכת כולה ושל כל תת מערכת המרכיבה אותה לשרוד ולהבטיח את קיומו של המין והזן.

ממה מורכבת המערכת הביולוגית הזו? ובכן, רוב המדענים מחלקים אותה ל-3 תת מערכות עיקריות:

- **מערכת המינים:** אילו מינים ואילו זנים מרכיבים את המערכת, אילו זנים הרכיבו את המערכת בעבר ואף אילו זנים ירכיבו אותה בעתיד. הכוונה היא לחיות, צמחים, עצים, וירוסים, פטריות וכל מה שביניהם, בים, באוויר וביבשה.
- **המערכת האקולוגית:** שהיא המערכת האחראית בין היתר על מזג האוויר שבמערכת, כמויות גשם, לחות, עננות, טמפרטורה של האדמה, של המים ושל האוויר.
- **המערכת הגנטית:** מאילו גנים מורכבים כל אחד ממיני המערכת. הכוונה היא להבין מאין הגיעו מרכיבי המערכת, לאן מועדות פניהם ומהי מערכת היחסים בתוך המערכת מבחינה גנטית, הן מבחינת המשתמשים בה והן מבחינת היחסים עם שאר המערכות האקולוגיות.

גליונית זכרון מאיסלנד. בגליונית מינים שונים החיים באיסלנד החל ממעמקי הים וכלה באוויר

הכמות או הרמה של תתי המערכות ומערכת היחסים בין תתי המערכות קובעים ומגדירים את רמת המגוון הביולוגי של אותו שטח גיאוגרפי. ניקח את הנגב כתא שטח וכדוגמא למגוון הביולוגי:

אנו יודעים כי הנגב הוא מדבר, מזג האוויר בו יחסית חם כל השנה, כמות המשקעים בו נמוכה, האדמה המרכיבה אותו היא אדמה שאינה סופגת מים, אין בו עננות רבה ועוד נתונים רבים המרכיבים את תת המערכת האקולוגית שלו. כמו כן אנו יודעים אלו חיות וצמחים מצליחים לשרוד במדבר, אילו חיות וצמחים הצליחו לחיות בו בעבר ואנו מעוניינים לדעת אילו חיות וצמחים יכולים להצליח לחיות בו בעתיד. אלו הם הנתונים המרכיבים את מערכת המינים. כיום אנו יודעים מהו המטען הגנטי המרכיב את המערכת, מה הרכיב אותה בעבר ואנו רוצים להסיק מכך מה צפון בעתיד.

ניתן לראות כי יש קשר ישיר בין תתי המערכות – מזג האוויר היבש מאפשר תנאי מחייה לחיות ולצמחים המסוגלים לשרוד שינוי טמפרטורה גבוהים וללא מים והדבר מתאפשר הודות למטען הגנטי. כמו כן היות וכל המערכת וכל העולם אינם מערכות סטטיות אלא דינמיות הרי שהם עוברים שינויים, אותם אנו מחפשים להבין. הבנת התהליכים תבטיח את הישרדותנו כמין המרכיב את הטבע וכן, את המשך הישרדותם של שאר החיות והצמחים הסובבים אותנו.

אחרי שהבנו נקודות אלו אנחנו למעשה יכולים להבין קצת יותר טוב את העולם. דוגמא נוספת: לאורך קו המשווה בו מזג האוויר טרופי אפשר לקיים מערכות ביולוגיות מגוונות. ככל שנתרחק מקו המשווה לכיוון הקטבים, שם מזג האוויר מקפיא, יורד מגוונה של המערכת הביולוגית – בקטבים קשה יותר לקיים חיים שכן התנאים שם קיצוניים יותר.

לאורך שטחים גיאוגרפיים שונים ברחבי העולם ישנם מקומות בהם המגוון הביולוגי הינו עצום וגדול יחסית למיקומם הגיאוגרפי (לדוגמא: מדגסקר, ניו זילנד). שטחים אלו נקראים נקודות חמות. איננו יודעים מדוע נקודות כאלו קיימות אך אנו יודעים על קיומן ומדענים חוקרים אותם לאורכן ולרוחבן בכדי להבין את התהליכים המתרחשים בהם וכיצד באפשרותם להשפיע גם עלינו. בסך הכל בעולם הוכרזו 34 נקודות חמות מבחינת המגוון הביולוגי שבהם והם מהוות 16% משטח העולם. הנקודות החמות מחזיקות במחצית ממיני העצים הידועים לנו – כ-150,000 מיני עצים שונים וכן חיים בהן מעל 22,000 זנים שונים של חיות יבשה.

מעטפת יום ראשון שהונפקה על ידי האו"ם לרגל השנה הבינלאומית למגוון ביולוגי

לצערנו, עם ההתפתחויות הטכנולוגיות המואצות של 200 השנים האחרונות, הצטמצם מעמדו של הטבע בחברה, הוא נדחק לצדדים וקיבל חשיבות משנית. האדם מתייחס לטבע רק כאל משאב – בהקשר של כיצד ניתן לנצלו בכדי לתחזק את

התעשייה ההולכת והגוברת. קצב כריתת העצים גבר, כמויות הדגה הדלדלה עקב התגברות קצב הדיג, כמויות זיהום האוויר בעולם עלו, החור באוזון התרחב ועוד בעיות רבות שהדף קצר מהכילם. כל אלו משפיעים על המגוון הביולוגי שכן הם יוצרים מכשולים רבים נוספים על קיומם של מינים וזנים רבים. ממשלות העולם והאו"ם נוקטים בצעדים מסויימים על מנת לצמצם את הפגיעות הרבות במגוון הביולוגי המדלדל: אכיפה מוגברת של חוקי איכות הסביבה, הגבלות על דיג, הכרזה על מינים כנכחדים בכדי להבטיח את הישרדותם, הכרתם של איזורים גיאוגרפים שונים כנקודות חמות, כאתרים שמורים וכשמורות טבע מתוך כוונה להגן עליהם ועוד צעדים רבים ואחרים, אך עדיין לא מספיקים. יותר מכך, מעריכים כי 86% מאוכלוסייתם של הנקודות החמות כבר הושמדה, והיתר בסכנה.

יונקים בסכנת הכחדה באנגליה (הונפק על ידי הדואר האנגלי ב-2010)

בעולם הוכרזו 14 איזורים כאיזורים מגוונים ביולוגית על פני היבשה וכן 4 איזורים מגוונים ביולוגית בים. בעשרים השנה האחרונות הושקעו בפרויקטים שונים של שימור ושיפור המגוון הביולוגי מעל 20 ביליון דולר אמריקאי כאשר 65% מהפרויקטים הללו נחלו הצלחה מרשימה ועדיין פעילים. שמירה על מגוון ביולוגי מגוון ככל האפשר נותן לאדם ולטבע יתרונות רבים: עלייה בכמות החמצן באוויר, עלייה בפרודוקטיביות של האדם ושל הטבע, שכן כל חלק במערכת הביולוגית ולא משנה כמה קטן הוא, משתתף ביעילות בהפקת המקסימום מן המגוון הביולוגי (הכוונה לתוצר המתקבל מן הטבע או החיה). מערכת החיה בהרמוניה עם סביבתה הינה בעלת פוטנציאל להפיק הרבה יותר משטח שאינו פועל בהרמוניה. יתרון נוסף בשמירה על המגוון הביולוגי הוא שמירתו של מחסן גנטי ענק של כל יצור בטבע. ולבסוף, חיים בסביבה מגוונת ביולוגית הינם בעלי השפעות רגשיות ונפשיות של שלווה, רוגע, סיפוק עצמי ושמחת חיים.

לסיכום, עלינו להבין מהו מיקומנו במעגל החיים הנפלא הזה, לשקם את המגוון הביולוגי ולהפסיק לפגוע בטבע שסביבנו. כל זאת בכדי שנוכל לחיות טוב יותר, בריא יותר, לאורך זמן גדול ארוך יותר אך מעל הכל כחלק מהמערכת ההרמונית של המגוון הביולוגי.

צופים ופיונירים נוטעים עצים בכל רחבי העולם

יורם "דובוש" כהן

לכבוד היום הבינלאומי לשמירה על מגוון צורות החיים בכדור הארץ אני מקדיש את הטור לנטיעת עצים ויערנות. מתוך אוסף בולי "ילדים על בולים" שלי בחרתי להציג מספר בולים בהם רואים חניכים של שתי תנועות נוער עוסקים בנטיעות. שני הארגונים - הצופים והפיונירים – הם בעלי אופי דומה. על גבי בולים קל להבחין ביניהם על פי צבע העניבות שלהם: ירוקות לצופים ואדומות לפיונירים.

הצופים

תנועת נוער כלל עולמית המונה למעלה מ-38 מיליון חברים ב-217 ארצות, ובכללן ישראל. תנועת נוער זו נוסדה ב-1907 על ידי רוברט באדן פאוול באנגליה. החניכים (החל מגיל 9) לומדים ערכי חברות, עזרה לזולת, וצופיות. יערות הם יעד מועדף לטיולים ומחנות של הצופים, ולכן גם נושא היעור, שמירה על עצים וגידולם וערכי שמירת הטבע נלמדים ומיושמים. חניכים המצטיינים בידיעת יעור ונטיעות ועומדים במטלות ומבחנים מעשיים ותיאורטיים (לא קלים!) זוכים לקבל עבור השגיהם את "אות היערנות" (Forestry badge - באנגלית).

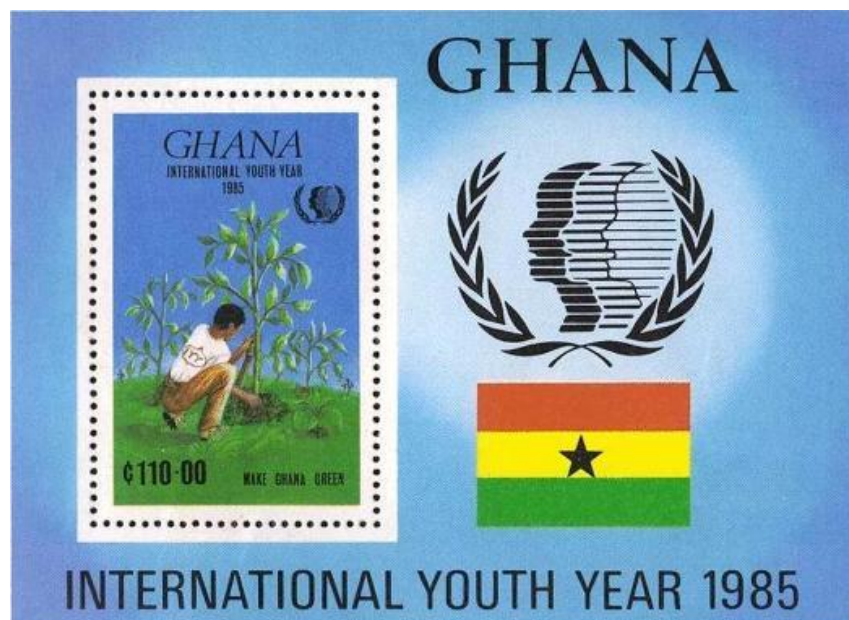
בבולים שלפנינו רואים את בני ובנות הצופים, נוטעים שתילים, ממש כמו שלימדו אותנו בילדותנו: יש להקפיד לחפור בור, להניח בעדינות את השתיל, לכסות באדמה, להכין גומה ולהשקות. בבול מליבריה – אחד מתוך סדרה של 50 (!) בולים שיצאה ב-1979 – רואים צופים הנוטעים שתיל בפאתי היער. הבול מבוסס על ציור של נורמן רוקוואל, שהרבה לצייר ולאיר עבור תנועת הצופים בארצות הברית. ציוריו הנפלאים – במגוון רחב של נושאים - מופיעים על בולים רבים בכל העולם.

הפיונירים

ארגון ילדים בגילאי 10-15 שהופעל על ידי המפלגה הקומוניסטית בכל הארצות הקומוניסטיות (כ-30 ארצות בזמנו). אף כי החברות בארגון אינה בגדר חובה, הרי כיוון שההתארגנות היא דרך בתי הספר ברור שכל הילדים מצטרפים ופעילים. הפיונירים פעלו כ-70 שנה עד 1990. יש דמיון רב בין פעילותם של הפיונירים לפעילות הצופים, ואין זה מקרי. קדמה ברוסיה לתנועת הפיונירים תנועת הצופים, שהשתתפו במהפכת אוקטובר וגם בצבא האדום. המייסדת הרשמית של תנועת הפיונירים ב-1922 היא נדז'ה קרופסקיה, אשתו של לנין. מ-161 אלף חניכים בברית המועצות בשנה הראשונה התנועה צמחה ל-25 מיליון חניכים ב-1974. כל פיוניר מחויב בשבועה לעקרונות ולסיסמה של התנועה, ממש כמו בצופים.

הדמיון הרב בין שני הארגונים מחייב שגם הפיונירים יראו בשמירה על העצים וטיפוח היעור ערכים חשובים. אין פלא, איפוא, שרבות מארצות הגוש הקומוניסטי לשעבר הנפיקו בולים בהם נראים חניכי התנועה כשהם שותלים עצים. הפיונירים נראים נוטעים, בדיוק באותה צורה כמו שראינו אצל הצופים. מסתבר, שהשתילים אינם מבדילים בין מדינות שונות ובין קומוניסטים לקפיטליסטים.

בגאנה יצאה גליונית
מזכרת תחת הסיסמה
'גאנה ירוקה', ובה
רואים נער, ללא עניבה,
נוטע עץ. אולי כדאי
שגם הוא יצטרף
לצופים?

נעים לדעת שנטיעת
שתילי עצים היא ערך
חשוב לכל ילדי העולם.

יורם כהן, שהיה מוכר לכל בכינוי "דובוש", נפטר לפני פרסום הגיליון. דובוש ז"ל
אסף בולי ילדים, דובים ודפוס על בולים

הפינה הישראלית – קרן קיימת לישראל

הקרן הקיימת לישראל, או בקיצור קק"ל, היא אחד הארגונים החשובים ביותר בהיסטוריה של הציונות. למה? כי בלעדיה, מדינת ישראל לא הייתה קמה.

בסוף המאה ה-19 קמה התנועה הציונית, ומטרתה הייתה להחזיר את העם היהודי לארץ ישראל ולהקים בה מדינה. אבל לעלות ארצה זה לא דבר פשוט, לא היום ובטח שלא אז. נניח שכבר הצלחנו לשכנע מישהו לעזוב את ארצו ובית אביו ולהגיע לארץ ישראל: איפה הוא יוכל לגור? באיזה בית, ועל איזו קרקע?

הקרן הקיימת לישראל הוקמה בשנת 1901, וחוגגת השנה 110 שנים להקמתה. מטרתה הייתה לרכוש קרקעות בארץ ישראל לצורך התיישבות. בשביל לרכוש קרקעות צריך כסף, והקרן גייסה אותו מתרומות. חלק מהתרומות הגיעו מבעלי ממון וחלק מאנשים קשי יום ששלשלו מטבעות לקופסאות ההתרמה של קק"ל. בעזרת כספים אלו הצליחה הקרן כבר בשנותיה הראשונות לרכוש את הקרקעות שעליהן קמה חוות כינרת (המקום בו לימדו את העולים לארץ כיצד להיות חקלאים), קיבוץ דגניה ועוד ועוד. עד קום המדינה הצליחה קק"ל לרכוש יותר ממיליון דונם, שזה בערך 5% משטח המדינה כולה. הבול הנראה כאן – אחד משלושה שהונפקו בשנת 1951 לציון 50 שנה לקיום הקרן – מראה חקלאי על טרקטור וברקע יישוב. כלומר, בול זה מוקדש לציון פעילותה ההתיישבותית של הקרן.

חוץ מקניית קרקעות להתיישבות עסקה הקק"ל מאז שנותיה הראשונות גם בהפרכת השממה ובייעור הארץ. שנים ספורות לאחר הקמתה כבר נטעו אנשי הקק"ל את יער הרצל, הנמצא ליד קיבוץ חולדה (הקיבוץ קם כעשרים שנה אחרי נטיעת היער). אחרי קום המדינה הפכה פעולת הייעור לחלק המרכזי בפעילות הקרן, והדבר נמשך עד ימינו. כיום, למשל, עסוקה הקרן בשיקום יערות הכרמל מהשריפה הנוראה שהשתוללה שם לפני מספר חודשים. הבול השני בסדרה שהונפקה בשנת 1951 מראה עץ, ומוקדש לפעילות זו של הקק"ל.

נחזור לעניין ההתיישבות: אמרנו שקק"ל קנתה אדמות בארץ, אבל איך זה עזר למי שרצה להתיישב כאן? הפתרון של קק"ל היה פשוט: הקרקע הוחכרה (כלומר, הושכרה להרבה שנים, לרוב 49 או 99 שנה) למתיישבים בתשלום סמלי. כלומר, מי שעלה ארצה היה יכול לקבל פיסת קרקע ולהקים

עליה את ביתו כמעט ללא תשלום. חלק מקרקעות הקק"ל שימשו למגורים עירוניים, אבל רוב הקרקעות הוחכרו ליישובים חקלאיים. הבול השלישי בסדרה – שהוא, לטעמי, גם היפה שבהם – מראה איכר המוביל מחרשה רתומה לסוסים. בשביל מובא פסוק מספר ויקרא: "והארץ לא תמכר לצמיתות". ואכן, קק"ל לא מכרה את הקרקע, אלא

החכירה אותה למתיישבים. אגב, שימו לב שלבול זה יש "שובל כפול". החלק התחתון של השבל הוא מנוקבב, ויש שובל נוסף, לבן. חלק מבולי ישראל הראשונים הונפקו בצורה כזו, ורק בול עם שובל כפול נחשב לבול שלם.

כאמור, הקרן הקיימת לישראל פועלת עד היום. אחרי קום המדינה היא כבר לא עוסקת ברכישת קרקעות, אלא בטיפולן באמצעות ייעור. היערות פתוחים לציבור, ובשנים האחרונות הקרן גם דואגת שיהיו נגישים לנכים. בנוסף פועלת הקרן גם בתחום משק המים, ומקימה סכרים ומאגרי מים.

בזכות פעילות הקרן הקיימת לישראל ניקלטו בארץ רבבות עולים. בלעדי העולים ובלעדי הקרקעות אותן הקרן רכשה לא הייתה מדינת ישראל קמה.

רגע של הסטוריה – הכרזת המדינה שמוליק כהן

"בארץ ישראל קם העם היהודי, בה עוצבה דמותו הרוחנית, הדתית והמדינית, בה חי חיי קוממיות ממלכתית, בה יצר נכסי תרבות לאומיים וכלל אנושיים והוריש לעולם כולו את ספר הספרים הנצחי."

זהו המשפט הפותח את מגילת העצמאות. לכבוד יום העצמאות ה-63 של מדינת ישראל, הבא עלינו לטובה, יוקדש מאמר זה לטקס הכרזת המדינה.

החלטת האו"ם על הקמת המדינה
(תאריך הנפקה)

ההחלטה על הכרזת המדינה לא היתה החלטה קלה. אומנם חיכינו 2000 שנה לרגע הזה, אך המצב הצבאי והפוליטי הקשו על קבלת ההחלטה להכריז על המדינה. מאז קבלה עצרת האומות המאוחדות את הצעת החלוקה (כ"ט בנובמבר 1948) השתוללה מלחמה בין יהודי ארץ ישראל לבין ערביי ארץ ישראל. מדינות ערב לא הסתירו את כוונתם לפלוש מיד עם סיום המנדט הבריטי. המפקד הכללי של הכוחות הערבים, סגן הרמטכ"ל העירקי גנרל איסמעיל צפוט, הבהיר באופן חד משמעי את מטרת הפלישה הצפויה: "חיסול יהודי פלשתינה וטיהור מוחלט של מדינה זו מהם".

במהלך מאי 1948, עוד בטרם טקס הכרזת המדינה, ארעו מספר ארועים, שנראה היה שמרחיקים את הכרזת המדינה. הארוע הראשון

גולדה מאיר (תאריך
הנפקה 10/2/1981)

היה הודעתו של המלך עבדאללה, מלך ירדן, שלא יוכל לכבד את הבטחתו שלא להשתתף במלחמה. בפגישה מוקדמת עימו, עוד בטרם קבלת החלטת החלוקה באו"ם, הבטיח המלך עבדאללה לגולדה מאיר, שירדן לא תתקוף את המדינה החדשה. בשל הסימנים שירדן כן עומדת להשתתף במלחמה, יצאה גולדה מאיר לרבת עמון על מנת להפגש בשנית עם המלך עבדאללה, ולנסות לשכנעו לקיים את הבטחתו בפגישתם הקודמת. הפעם נראה המלך לחוץ ומדוכא, ובקול נכאים הבהיר לה שאין הוא אדון לגורלו, כפי שהוא חשב בפגישתם הקודמת בנובמבר 1947. לדבריו, בפגישתם הקודמת, הוא היה לבדו, אולם כעת לדבריו, הוא אחד מחמישה (ירדן, מצרים, סוריה לבנון ועירק – המדינות שנלחמו נגד מדינת ישראל), וכעת אין לו ברירה אלא לצאת למלחמה. יחד עם זאת הוא הציע שהיהודים לא יכריזו על מדינה, ויסכימו לחיות באוטונומיה תחת דגל הממלכה האשמית. זאת היתה, לשיטתו, הדרך למנוע מלחמה. גולדה מאיר דחתה כמובן את הצעתו על הסף. החלטתו, או אילו, של עבדאללה לצאת

למלחמה היה שינוי משמעותי במאזן הכוחות. הלגיון הירדני נחשב לצבא הערבי המקצועי והחזק ביותר, ונחשב לאיום המשמעותי ביותר על המדינה שטרם קמה. אם בהודעת עבדאללה על הצטרפותו למלחמה לא היה די, בדרכה חזרה לארץ הזדעזעה גולדה מאיר לראות את התגבורת העירקית המתארגנת לפלישה סמוך לגבול.

מלחמת העצמאות (תאריך הנפקה 17/2/1998)

משה שרת (תאריך הנפקה 5/6/1968)

ארוע נוסף התרחש הרחק מכאן, בווינגטון בירת ארצות הברית. כבר במהלך פברואר 1948, כאשר כבר היה ברור שהמלחמה בתוך ארץ ישראל בלתי נמנעת, החלה ארה"ב ללחוץ לשינוי החלטת החלוקה. בתחילה ניסו להעביר החלטה שעם תום המנדט הבריטי תעבור ארץ ישראל למשטר נאמנות של האו"ם. לאחר שהאמריקאים נכשלו במאמציהם הם החליטו לנסות ולהעביר החלטה על שביתת נשק, שבין תנאיה היו עיכוב ההכרזה על הקמת מדינת ישראל והחלטה על מכסה חודשית של עולים לארץ ישראל. ב-8.5 נפגש משה שרת, ראש המחלקה המדינית של הסוכנות (ומי שיהיה בעוד מספר ימים שר החוץ של מדינת ישראל) עם מזכיר המדינה האמריקאי ג'ורג' מרשל. שרת התלבט אם להפגש עם מרשל. היה לו ברור שהוא ילחץ שלא להכריז על מדינת ישראל, השאלה הייתה רק עד כמה תקיף הוא יהיה. בפגישה הבהירו מרשל וסגנו למשה שרת, שהם רואים את המצב הנוכחי כאסון, וכמלחמה שעלולה עוד לדרדר את העולם למלחמת עולם חדשה (יש לזכור שמדובר על שנת 1948, שלוש שנים לאחר תום מרחץ הדמים של מלחמת העולם השנייה). האמריקאים טענו שאין ליהודים סיכוי לעמוד מול הפלישה הצפויה של מדינות ערב, ואם הם

מתכוונים להתעקש על הכרזת מדינה, אל להם לצפות לסיוע אמריקאי. על מידת השפעת הפגישה על שרת, תעיד עדותו המאוחרת של דוד בן גוריון. בן גוריון סיפר שמיד עם חזרתו של שרת לארץ, הוא נפגש עימו ותאר לו את הפגישה עם מרשל ודרישתו החד משמעית לדחיית ההכרזה על המדינה. הוא סיים את דבריו במשפט "אני חושב שהוא צודק". בן גוריון המזועזע נעל את דלת החדר, ולא פתח אותה עד ששרת הבטיח לו שלא יחזור על משפט זה כאשר ימסור דיווח רשמי למנהלת העם (הגוף הבצועי שיהפוך עם הקמת המדינה לממשלה הזמנית).

מגילת העצמאות (תאריך הנפקה 3/5/1973)

ביום רביעי, 12.5.48 נערכה הישיבה המכרעת של מנהלת העם, בה התנהל הדיון באשר לשאלת הכרזת המדינה. אם לא היה מספיק בבשורות הקשות של גולדה מאיר ומשה שרת, זומנו לישיבה יגאל סוקניק (יגאל ידן, לימים הרמטכ"ל השני של צה"ל) וישראל גלילי, מראשי ההגנה. שניהם נשמעו פסימים למדי והודו שבמקרה של פלישה, קיים יתרון ממשי לטובת הצד הערבי. בשלב מסוים שאל דוד בן גוריון האם לאור המצב הצבאי לא עדיף לקבל את הצעת שביתת הנשק לשלושה חודשים. גלילי אמר שאילו השיקולים היו צבאיים בלבד, הוא היה ממליץ לקבל את הפסקת האש, אך השאלה היא גם שאלה מדינית, והסכמה שכזאת יכולה גם לבטל את ההצלחות הצבאיות של היהודים מול ערביי ארץ ישראל. סוקניק מצידו, סירב בתחילה לענות על השאלה, אך לאחר דברי גלילי הוא הוסיף ואמר שאם יהיה ניתן לנצל את הפסקת האש להשגת נשק ותחמושת ולאיומן חיילים, יש לשקול אותה בחיוב. 13 שעות ערך הדיון, ולבסוף התקיימה הצבעה על הכרזת המדינה. ברוב של שישה קולות נגד ארבעה קולות הוחלט לדחות את הפסקת האש ולמרות החשש מפלישת מדינות ערב, להכריז על הקמת מדינת ישראל בתוך יומיים, מיד עם סיום המנדט הבריטי.

ניסוח מגילת העצמאות החל כשלושה שבועות לפני הדיון שתואר לעיל. תקצר היריעה מלתאר את השינויים והנוסחים השונים שעברה מגילת העצמאות, אך בתחילה היה הנוסח משפטי ואט אט הוא הפך להיות המסמך ההסטורי אותו אנו מכירים כיום. המגילה אף נותנת הסברים והנמקות הסטוריות על זכותנו על הארץ. בנוסח הסופי של ההכרזה עומעם המבנה המשפטי שלה, האל סולק כמעט לחלוטין מההכרזה, פרט למשפט האחרון בהכרזה: "מתוך בטחון בצור ישראל הננו חותמים בחתימת ידנו לעדות על הכרזה זו". התווספה פסקה המתארת את אופי המדינה החדשה (הפסקה

המתחילה במשפט "מדינת ישראל תהיה פתוחה לעליה יהודית ולקבוצ גלויות". שינויי הנוסח נמשכו למעשה עד יום הטקס עצמו.

בן גוריון מכריז על הקמת המדינה (תאריך הנפקה 27/4/1998)

לשיר את התקוה. התזמורת, שמוקמה בקומה מעל, כלל לא לוותה את השירה בניגון, משום שהשירה בשלב זה לא

בול 50 שנה לכנסת (תאריך הנפקה: 1/2/1999)

זאב שרף, שארגן את הטקס חיפש מקום בו ניתן יהיה לערוך אותו. הבחירה נפלה על בניין מוזיאון תל אביב, משום שהיה מספיק גדול להכיל את המוזמנים, בעל מעט חלונות כך שאם תל אביב תופצץ במהלך הטקס, הבניין יהיה בטוח יחסית, וכן בשל ריחוקו של הבניין ממטרות אסטרטגיות באזור תל אביב, כך שהסבירות שיופצץ היתה מלכתחילה נמוכה.

מקום ושעת הטקס נשמרו בסוד, מחשש לפיצוץ הטקס, תרתי משמע, על ידי צבאות ערב. למרות הסודיות, באחד מעיתוני הבוקר דווח שבשעה ארבע אחר הצהריים יועבר ברדיו טקס הכרזת המדינה. היתה זאת, מן הסתם, תקלה. בשעות הצהריים המוקדמות החלו להגיע למקום הטקס שוטרים ושוטרים צבאיים, והחלו לחסום את הקטע של שדרות רוטשילד. עבור התל אביבים, היה זה רמז ברור למיקומו של הטקס. מאות תושבים החלו להתכנס אל מול הבית, ולחזות במוזמנים (שהתבקשו לשמור על מקום ושעת הטקס בסוד) שהחלו להתכנס במוזיאון.

על הבמה ישבו אחד עשר חברי מנהלת העם והמזכיר. במאונך להם ישבו חברי מועצת העם. בשעה 16:00 בדיוק קם דוד בן גוריון, והקיש בפטיש על השולחן על מנת לסמן את תחילת הישיבה החגיגית. הקהל קם על רגליו, ובאופן ספונטני החל שמוקמה בקומה מעל, כלל לא לוותה את השירה בניגון, היתה מתוכננת. עם סיום השירה פתח בן גוריון בדבריו: "אקרא לפניכם מגילת היסוד של מדינת ישראל, אשר אושרה בקריאה ראשונה על ידי מועצת העם". מיד לאחר מכן החל לקרוא את המגילה. פעם אחת בלבד הופרעה קריאתו של בן גוריון. לאחר שהקריא את המשפט: "לפיכך נתכנסנו, אנו חברי מועצת העם, נציגי הישוב העברי והתנועה הציונית, ביום סיום המנדט הבריטי על ארץ ישראל, ובתוקף זכותינו הטבעית וההסטורית ועל יסוד החלטת עצרת האומות המאוחדות, אנו מכריזים בזאת על הקמת מדינה יהודית בארץ ישראל, היא מדינת ישראל". לשמע הדברים האלה, קם הקהל ופתח במחיאת כפיים ממושכת. לאחר ששכנו מחיאות הכפיים המשיך בן גוריון בקריאת המגילה עד לסופה. לאחר סיום

קריאת המגילה, בירך חבר מנהלת העם הזמנית, הרב יהודה לייב פישמן, בקול רועד ברכת שהחיינו. בן גוריון שב ונטל את רשות הדיבור. הוא הקריא מנשר המודיע על ביטול חוקי הספר הלבן, והתרת עליה חופשית של יהודים לארץ ישראל. לאחר מכן, הקריא זאב שרף, מזכיר מנהלת העם את שמות חברי מועצת העם, וכל אחד בתורו חתם על המגילה. עם סיום החתימה נגנה התזמורת בקומה השניה את התקווה. הקהל קם על רגליו, אך הפעם לא שר. לאחר סיום הנגינה קרא בן גוריון: "קמה מדינת ישראל! תמה הישיבה הזאת!".

גליונית זכרון "התקווה" (תאריך הנפקה 28/4/2008)

בשל המהירות בה אורגן הטקס, לא היה זמן להעתיק את הכרזת העצמאות למגילת הקלף, כך שבפועל חתמו הנציגים על מגילה ריקה. לאחר הטקס הועברה מגילת הקלף לסופר סת"ם, שהעתיק אליה את הכרזת העצמאות. המגילה נשמרה בכספת בנק בתל אביב, וכאשר הגיע לעיר חבר מועצת העם שנעדר מהטקס (אחדים היו נצורים בירושלים, אחדים בשליחות בחו"ל), הוא הובא אל הבנק וחתם על המגילה.

לתגובות ניתן לפנות לשמוליק כהן בכתובת scohn@netvision.net.il

חידון מספר 40

איזו מדינה?

איזו מדינה הנפיקה את הבול שלפניכם?

- א. בריטניה
- ב. בורמה
- ג. בוסניה הרצגובינה
- ד. בוליביה

מי האיש?

מי האיש הנראה בבול?
באיזה תחום אמנותי התפרסם?
כיצד נקראת יצירתו המפורסמת ביותר?

זהה את האתר

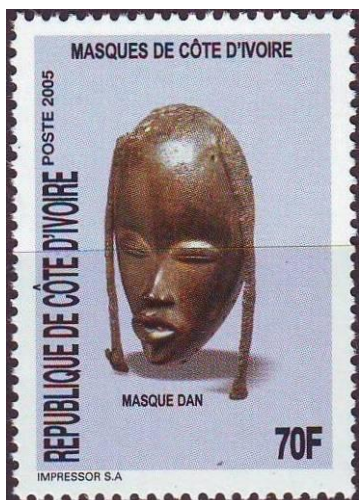
איזו עיר נראית בבול?
מה מיוחד בה?
איך נקרא כלי התחבורה המופיע בבול?

את הפתרונות יש לשלוח למערכת nosonchik@gmail.com עד ל-15 במאי.
הפותרים מתבקשים לציין את גילם. בין הילדים ובני הנוער שיפתרו נכונה את החידות יוגרל פרס בולאי מתנת איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית. התשובות לחידות ושם הזוכה יפורסמו בגליון הבא.

פתרון חידון מספר 39

איזו מדינה?

התשובה הנכונה היא א' - חוף השנהב.

מי האישים?

הבול מראה את האחים **ווילבור** ו**אורוול רייט**, שהיו האנשים הראשונים שהטיסו כלי טיס הכבד מהאוויר. הטיסה הראשונה שלהם התקיימה ב-17 בדצמבר, 1903, ונמשכה 12 שניות.

זהה את המאורע

הבול מוקדש לנפילת חומת ברלין. ב-9 בנובמבר 1989 מוטטו תושבי מזרח גרמניה את החומה שהפרידה בין שני חלקי העיר. בכך, למעשה, נסללה הדרך לאיחוד גרמניה.

בהגרלה שנערכה בין הפותרים נכונה עלה שמה של גילה זהבי בת ה-13. גילה זוכה בפרס בולאי מתנת איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית.

מכתבים למערכת – לכל תגובה, הצעה או שאלהניתן לפנות אלינו בכתובת

nosonchik@gmail.com